

Familien Sandbergs historie

Karen og Hans Krag Sandberg flyttet til Gjøvik og Tongjordet i 1957. De kjøpte hus i Alf Mjøens veg og ble boende der nesten til sin død. **Hans Krag Sandberg (1906-1993)** var sønn av **Hanna Krag** og **Ole Rømer Aagaard Sandberg**.

Ole Rømer Aagaard Sandberg (1865-1925)

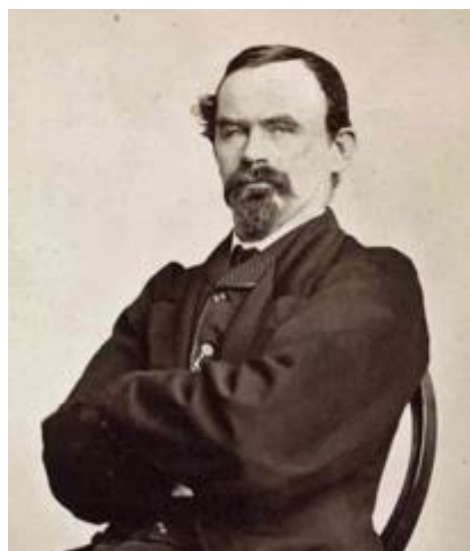
Ole Rømer Aagaard Sandberg var sønn av **Ingerine Susanne Peterson (1836-1921)** og **Ole Rømer Aagaard Sandberg (1831-1899)**. Far og sønn bar samme navn som flere forfedre og mannlige slektninger. Han var født på Elingaard på Onsøy og tok sin utdannelse med sikte på en militær karriere. Ole Rømer Sandberg oppnådde kapteins grad, men tok i 1902 avskjed fra Forsvaret. Da hadde han alt fra 1889 vært gardbruker på Stor-Deglum i Furnes. I 1898 kjøpte han garden Hol i samme kommune. I sin samtid ble han betraktet som en fremragende representant for bondestanden. Ole Rømer Sandberg (1865) var også representant (for Høyre) til Stortinget i perioden 1910-1912. I sin hjembygd var han representert i forskjellige kommunale fora og var i en periode ordfører.

Hanna Krag (1870-1963)

Hanna Krag var født på Frøen i Vestre Aker som datter av **Anna** og **Hans Hagerup Krag**. Hanna Krag og Ole Rømer Sandberg (1865) giftet seg i 1893. Etter fem år på Stor-Deglum flyttet de til Hol. De fikk barna Anna, f. 1894, Rina, f. 1895, Inger, f. 1898, Ole Rømer, f. 1900, Johanne, f. 1903 og Hans, f. 1906. Ole Rømer ble bonde på Hol og var på 1950-tallet stortingspolitiker og formann i Norges

Ole Rømer Aagaard Sandberg og Hanna f. Krag med sine seks barn ca. 1910.

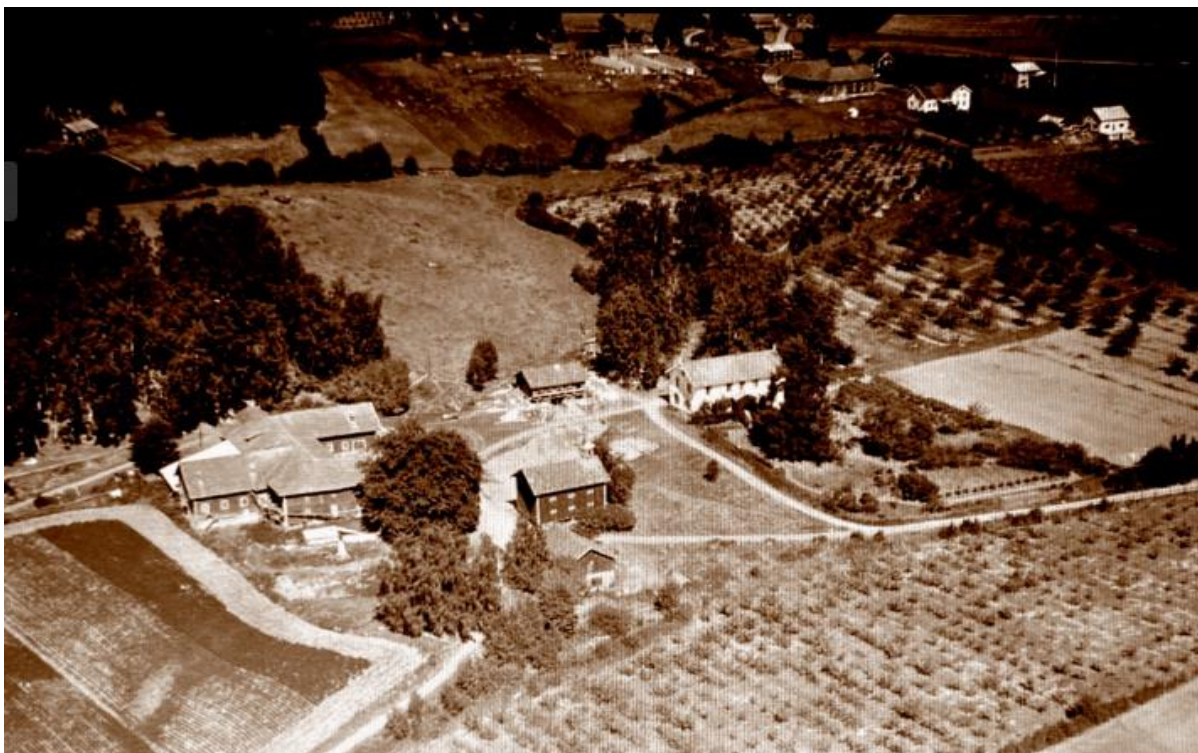
Hans Hagerup Krag (1829-1907) var norsk vegdirektør 1874-1903. Han var ansatt i Statens vegvesen allerede fra 1852 og deltok i planlegging og gjennomføring av vegprosjekter over hele landet. Krag ble særlig kjent for sin gjennomføringsevne og sterke interesse for å få mest mulig veg for pengene. Han har fått æren av å ha innført prinsippet om tilpassing av vegene til terrenget og vegprofiler med jevne og slakest mulige stigningsforhold.

Bondelag. Anna, gift med Alf Rønneberg, var mor til motstandsmannen Joachim Rønneberg.

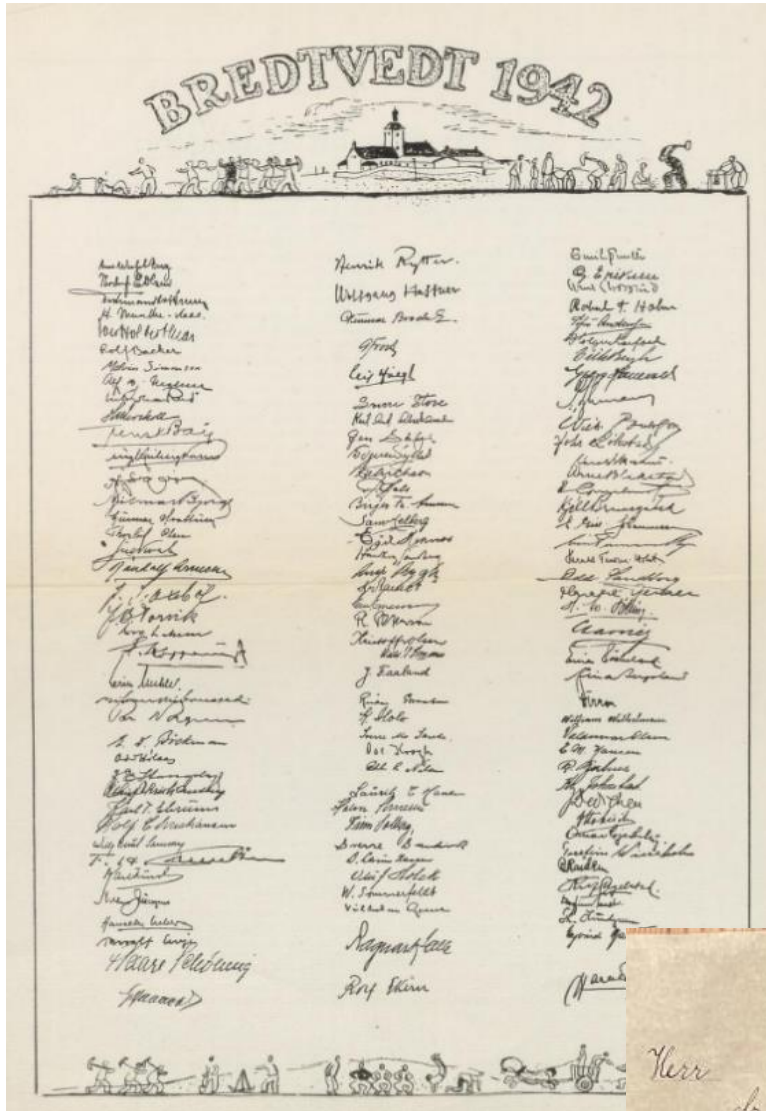
Hans Krag Sandberg (1906-1993)

Etter oppvekstårene på Hol studerte Hans Krag Sandberg medisin og fikk sin første arbeidsplass som assistent for en distriktslege i Østfold. I 1931 etablerte han sin egen praksis i Vestre Gausdal, der det kort tid senere ble opprettet en kommunal legestilling. Bygda hadde i lengre tid vært uten lege, og den unge Hans fikk hendene fulle fra første dag. Han måtte dekke hele det medisinske spekteret, fra den tidens farlige sykdommer, som tuberkulose og poliomyelitt, til tanntrekking og barnefødsler. Som eneste lege i bygda hadde han alltid vakt. I alle år hadde han fast ukentlig kontortid flere steder i den fem mil lange bygda, og var regelmessig ute i sykebesøk. Han var sterkt opptatt av bygdefolkets ve og vel og engasjerte seg blant annet i arbeidet for pensjon for skogsarbeidere. Han var også politisk engasjert (V). På 1950-tallet ble han valgt inn i kommunestyret på Fellesliste Det radikale folkeparti og ble bygdas varaordfører.

Hans Krag Sandberg giftet seg i 1932 med **Karen Christie (1912-2010)**. Hun var jordmor av utdannelse. Karen var datter av **Karen Amalie Wedel Jarlsberg (1886-1952)** fra Stange og **Werner Hosewinckel Christie (1877-1927)** fra Skien. Hun ble født på garden Møystad i Vang, hvor faren var den første bestyreren ved Hedemark amts forsøksstasjon for planteforedling, som ble etablert i 1911.

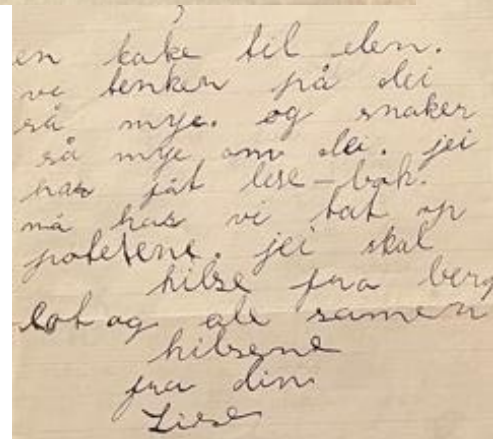

Hol gård, Furnes. Flyfoto fra 1930-tallet (Widerøe). Rundt 1970 ble garden lagt ut til boligtomter. Hovedbygningen benyttes i dag til barnehage. Familien Sandberg driver nå garden Kåtorp i Furnes.

Hans Krag Sandberg

Underskrift fra de frigitte fangene da de kunne Forlate Bredtvedt 6. november 1942.

Våren 1942 begynte den organiserte motstanden mot okkupasjonsmakten og Nasjonal Samling å få fast form. Ulike grupper som prester, leger, lærere og andre grupper arbeidet i det skjulte. Etter en tids nøling slo Vidkun Quisling til 12. mai og beordret massearrestasjoner. Foranledningen var likvideringen på en NS-tro politibetjent ved Kongsvinger. Samtidige mener at Quisling overfor de tyske lederne måtte vise handlekraft. Hverken fangene, eller noen andre, fikk noe begrunnelse for at akkurat de ble arrestert. Bygdelegen i Vestre Gausdal, Hans Krag Sandberg, inngikk i gruppen som nazistene mente måtte arresteres, og Sandberg satt internert fra 13. mai til 6. november 1942.

7-årige Lise Sandberg sendte 7. oktober 1942 dette rørende brevet til faren som satt internert på Bredtvedt

Ekteparet Sandberg kjøpte i 1937 bruket Svendsrudstuen i Vestre Gausdal. Der bygde de seg hus egnet for familien og for dr. Sandbergs virke som lege i bygda. Legekontoret lå i underetasjen i «Doktorgården». Forpakterboligen til venstre. Kontoret var utstyrt med både laboratorium og røntgenapparat. Karen hadde arvet en stor interesse for blomster og nyttevekster fra begge sine foreldre og hadde ansvaret for en stor hage. Når de svære tuene i steinbedet sto i blomst, kunne det ses helt fra baklia. Etter 26 år gikk ferden for familien til Gjøvik. Flyfoto: Widerøe

Hovedbygningen på Vidarshov i 1922, kort tid etter at familien Christie flyttet dit. En ung østerriker, Oskar Maria Knispel, som nylig var kommet til Norge, satt en dag ved hagegjerdet og malte dette bildet. Tiårige Karen kom i snakk med ham. Hun skjønnte at han ikke var norsk. Moren, som ble hentet, bød maleren på te. Det ble starten på et livslangt vennskap. Knispel kom til Norge som flyktning etter 1. verdenskrig. Det finnes tegninger fra hans hånd både på Hedemarken og Toten. Tegneferdighetene hans bidrog til livets opphold den første tiden, og hans impulsive vesen bidrog til mange kontakter. Med årene fikk Knispel en betydelig rolle i norsk tegne-pedagogikk. Karens datter Lise minnes med takknemlighet mange inspirerende kurs og samtaler.

Søsknene på Vidarshov midt på 1930-tallet. Foran, fra venstre: Karen, Johan og Amalie. Bakerst Werner og Katrine. Karen giftet seg i 1932 med Hans Krag Sandberg, bistod ham i legegjerningen og var hans hjemlige anker. Brødrene sluttet seg til de alliertes luftstyrker under andre verdenskrig, Johan som bombeflyver og Werner som jagerflyver. Begge hadde en militær karriere etter krigen. Katrine bodde i New York i 1940 og flyttet i 1941 etter sine brødre til flytreningsleiren Little Norway i Canada, der hun arbeidet som fotograf. Etter krigen ble hun en av de første kvinnene i det norske luftforsvaret. Amalie var klassisk pianist og klaverpedagog. Under krigen arbeidet hun for å varsle og hjelpe forfulgte jøder i Norge. I rettsoppgjøret etter krigen engasjerte hun seg mot dødsstraff for den tapende siden. Fra 1939 til høsten 1942 bodde en eldre tysk-jødisk flyktning, Fritz Mankiewicz, på Vidarshov. Da han ble arrestert, tok han sitt liv i Hamar fengsel. En snublestein med hans navn ble lagt ned utenfor fengselet i 2015. Da var Karens datter Lise den eneste blant de frammøtte som hadde kjent han – og hadde minner om han. Han ligger begravet i Christies familiegrav på Vang kirkegård.

Planteforsker Werner Christie beundrer de høyvokste riddersporene i sin kones hage.

Karen Christie med sitt eldste barnbarn, Lise Sandberg, på fanget. 1936

Werner Christie ble i 1919 utnevnt til professor i plantekultur ved Ås Landbrukshøyskole. Familien ble boende på Ås i bare to år, idet de våren 1921 kjøpte garden Vidarshov i Vang og flyttet dit. Gleden over å drive planteforskning på egen eiendom ble imidlertid kortvarig, da Werner Christie døde seks år senere, bare 49 år gammel. Han rakk imidlertid i sin korte levetid å bidra sterkt til utvikling av norsk planteavl, med bedre husdyrproduksjon som følge. Han var den første nordmann som tok doktorgrad innen et landbruksvitenskapelig emne. Karen og Werner Christie fikk barna Katrine, f. 1908, Annie, f. 1908, død 1910, Johan, f. 1909, Karen, f. 1912, Amalie, f. 1913 og Werner, f. 1917. Det ble Johan som overtok Vidarshov etter faren. Garden er fortsatt i familiens eie.

Årene på Gjøvik

Karen og Hans Krag Sandberg flyttet til Gjøvik i 1957 og kjøpte et nesten nytt hus i Alf Mjøens veg. Dette var imidlertid så kort tid etter Mjøens død at gata ennå ikke bar hans navn. Da familien flyttet inn, var adressen Veg 1, hus 6. På Gjøvik gikk Hans Krag Sandberg inn i halv stilling som stadslege, mens privatpraksis opptok den andre halvdelen. Stillingen som stadslege innebar ansvar for byens offentlige helsevesen. I 1965 gikk denne over til hel stilling. Dette var en arbeidssituasjon som Sandberg ikke ønsket. Han fratrådte og reiste sammen med Karen til et årsvikariat som lege i

Lege Bård Brekk sluttet i går som stadslege i Gjøvik etter at han har vært konstituert i stillingen i et år. 2. januar overtar den nye stadslegen, doktor Sandberg. Han ble som kjent tilsatt i 1956, men ønsket å vente et år med å overta stillingen, idet han ville være i Gausdal enda en tid. I Gausdal har doktor Sandberg vært ansatt i 25 år.

Oppland Arbeiderblad 21. desember 1957

Sensommeren 1957 flyttet familien Sandberg inn i et nesten nytt hus på Tongjordet der familien Rygh hadde bodd en kort periode. Hageplanlegging ble raskt satt i gang og arrondering utført med tungt utstyr. Karen Sandbergs blomsterhage var i mange år et kjent syn i Alf Mjøens veg.

Karen Sandberg satte tidlig sitt preg på uteområdene rundt familiens hus.

Værøy og Røst. Etter å ha kjent på Nordishavet og Vestfjorden i storm og stille vendte de tilbake til Gjøvik. Privatpraksisen ble gjenopptatt, nå med Karen som fast medhjelper på kontoret.

Desember 1957. Karen og Hans feiret sølvbryllup i Alf Mjøens veg. Barna fra venstre: Hanna, f. 1943, Johan, f. 1941, Werner, f. 1937, død 1960, Lise, f. 1935. Mellom foreldrene: Inger, f. 1951

Ekteparet Sandberg på sykkeltur. De satte stor pris på å kunne komme seg ut så vel sommer som vinter.

Avisen Samhold intervjuet Hans Krag Sandberg da han fylte 85 år. En kommunelege i Gausdal måtte være allsidig. Sandberg viste fram tanga som han hadde trukket flere tusen tenner med.

Werner Christie tegnet mye og hadde et uomtvistelig talent som har gått videre i barnebarnet Lise Sandberg. Da datteren Karen, f. 1912, var tre år, laget han et bildehefte for henne med egne bilder.

Karen Sandberg, godt over 90 år gammel, holdt en varm liten minnetale da portrettreleieffet av hennes far ble flyttet fra Møystad til dagens forsøksgard, Bjørke i Vang. Til venstre Karens nevø, tidligere helseminister Werner Christie, daværende eier av Vidarshov. Karens far, også med navnet Werner Christie, døde da hun bare var 15 år gammel.

Familien Sandberg flyttet til Gjøvik i 1957. Kreative Lise måtte selvfølgelig tegne denne prosessen og det frodige hagelivet de fikk på Tongjordet.

Mange tegneglade formødre og forfedre

Anna Petersen, vegdirektør Krag's kone, tegnet mye som barn. Bildet til høyre laget hun i 1856-57, 13-14 år gammel. Begge foreldrene til planteforsker Werner Christie var, som sønnen, dyktige tegnere. Det nederste bildet tegnet hans mor som 12-åring! i 1854. Det lille bildet av to trær på neste side er tegnet av hans far i 1855 da han var 20 år gammel. «Sorg og Trøst» kalte han det.

Bildet av Brufoss er tegnet av Lise som illustrasjon til en artikkel i Oppland Arbeiderblad. Hun har også modellert portrettet av sin venn Knut Dæhlen, som døde i 2009. Bysten står i Biri planteskole.

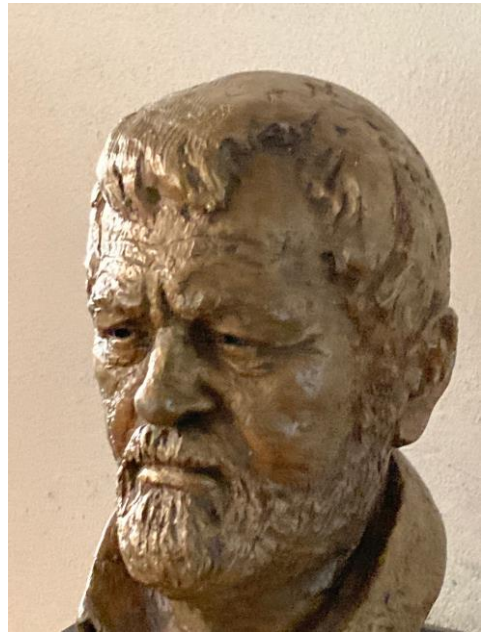
Tegnet av 13-årige Anna Petersen (Krag)

Tegnet i 1854 av 12 år gamle Cathrine Blom (Christie)

«Sorg og Trøst» tegnet av Johan Koren Christie i 1855

Knut Dæhlen (1932-2009) modellert av Lise Sandberg

Brufoss sett fra Tongjordet-siden. Tegnet av Lise Sandberg 1991

Karen og Hans Sandberg hadde begge et dypt sosialpolitisk engasjement. Karen var bl.a. engasjert i sanitetsforeningen i Gausdal og i Røde Kors på Gjøvik. Begge var, både i Gausdal og Gjøvik, sterkt opptatt av den kommunale aldersomsorgen. Allerede tidlig på femtitallet holdt Sandberg foredrag om selvstendige boenheter for eldre i nærheten av aldersinstitusjoner. Han fikk tegnet et forslag til en slik boenhet ved sykehjemmet i Vestre Gausdal, og Hans og Karen Sandberg bekostet den første enheten som ble reist.

Sandberg fortsatte som privatpraktiserende lege i Gjøvik i 20 år. For sitt mangeårige virke i det norske helsevesen fikk han, det siste året han levde, Kongens fortjenstmedalje i gull. Han døde på (gamle) Haugtun i 1993, 87 år gammel, etter et kort opphold på det sykehjemmet han selv hadde vært så engasjert i å få reist, og der han også i flere år hadde vært lege for beboerne. Karen levde til hun var 98 år, og bodde sitt siste leveår med god omsorg på Biri sykehjem.

Forset skule, Sandberg-søsknenes skole i Gausdal-årene. Her er 3. klasse i 1944. Lise Sandberg med lyst skjørt. Lærerinne var Ingrid Mølmen.

Sandberg-søsknene

Lise har bodd på Tongjordet det meste av sitt voksne liv. Etter et aupair-år i Roma og kunststudier og lærerskole i Oslo arbeidet hun fra 1957 til 1964 på Gjøvik skole. De neste 15 årene var hun gift med norsk-amerikanske Michael Hoel. De hadde først fem år med studier og arbeid i New York, før de i 1969 flyttet til Gjøvik. Lise begynte i jobb på Vindingstad skole, etter hvert med hovedvekt på formingsfaget, mens Michael, som var sanger av utdannelse, underviste på Hamar

lærerskole. Lise var en av grunnleggerne av bildekunstklassene på Gjøvik kunst- og kulturskole, og underviste der de siste årene før hun ble pensjonist.

På slutten av 1960-tallet ble et antall tibetanske gutter tatt imot på Gjøvik i regi av Tibetanerhjelpen. Oppholdet varte i 4-5 år. Som lærer underviste Lise Sandberg dem i tegning. Ved avslutning av undervisningen ble Lise overrasket denne tegningen som et minne.

Fra 1991 var hun i en årrekke fast illustratør i lørdagsspalten «I de dager» i Oppland Arbeiderblad, først i samarbeid med skribenter fra Eiktunet, deretter i mange år i nært samarbeid med sin venn Knut Dæhlen. Lise Sandberg har arbeidet mye med leire, har keramikkverksted i kjelleren og hadde i 2022 sin første separatutstilling 87 år gammel, etter invitasjon fra Gjøvik Spelemannslag på Hunn. Dokketeater har også vært en sentral aktivitet, både i undervisning og fritid. Lise er i tillegg en aktiv pianospiller. Gjennom barneårene fikk hun mange impulser av morens pianistsøster Amalie. På 1970-tallet akkompagnerte hun sin daværende ektemann

Lise Sandberg

i bl.a. flere opptredener i NRK radio og TV. Hun opptrer fremdeles jevnlig, ofte i samspill med gode musikervenner. Som pensjonist har hun vært engasjert i mange forskjellige aktiviteter ved Gjøvik frivilligsentral. For sitt mangesidige virke fikk Lise i 2001 Gjøvik kommunes kulturpris og i 2014 Kongens for tjenstmedalje.

Werner var svært interessert i teknikk og motor. Han døde før han fikk fullført sin utdanning. De tre andre søsknene flyttet fra Gjøvik etter gymnasen:

Johan tok ingeniørutdanning. Han har arbeidet som ingeniørgeologisk konsulent og byggeleder ved kraftverksutbygginger i inn- og utland, og bor nå som pensjonist i Oslo.

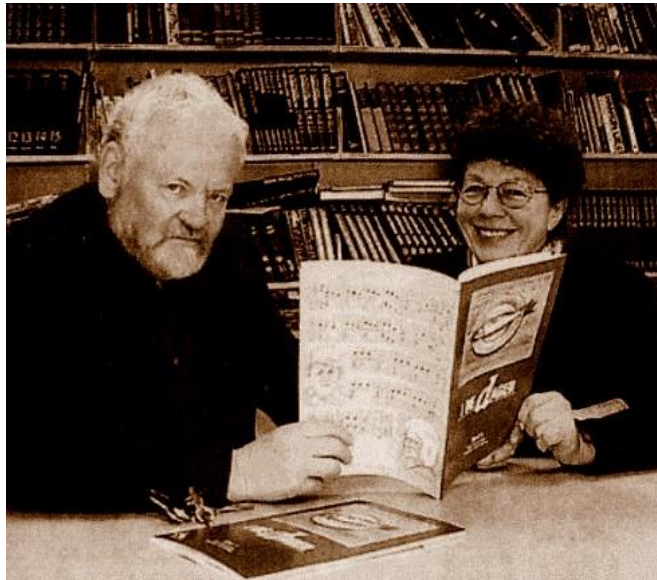
Hanna studerte medisin. Hun flyttet til Sverige og har arbeidet ved Universitetssjukhuset i Örebro, der hun ble overlege ved indremedisinsk avdeling. Hun har fram til 2013 hatt flere vikariater ved Gjøvik sykehus.

Inger utdannet seg til sosionom. Hun arbeidet noen år som journalist i NRK Fjernsynet. Deretter var hun ansatt i Norsk Folkehjelp fram til pensjonering. Inger bor i Oslo.

Kilder:

Lise Sandberg

Nasjonalbiblioteket: Norske aviser

Oppland Arbeiderblad 18. desember 1998. Lise Sandberg og Knut Dæhlen presenterer for tredje år på rad «I de dager». Mange av artiklene handlet om skogens viktige rolle i klimaregnskapet. Illustrasjoner ble besørget av Lise. Knut Dæhlen var fylkesskogmester og fylkesskogsjef i Oppland i perioden 1962-1998.

«Old Mix», også kjent som «Tongjordet Trio», ved et møte i MS-foreningen på Øverby i 2018. Lise Sandberg på piano, Per Furseth på kontrabass og Bjørn Kristoffersen på trommer. Foto: Vigdis Tomtsveen